

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 18 februari 1901, kl. 2 e. m.

*Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts n:o 2 utlåtande n:o 1,
med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t angående lag om desinfektion af qvarlåtenskapen efter
i lungsot afliden person.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 72, har herr *S. H. Kvarnzelius* påvisat nödvändigheten af desinfektion af qvarlåtenskapen efter i lungsot afliden person och på anförda skäl hemställt: — — — »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan och derefter för Riksdagen framlägga förslag till lag om verkställande af verksam desinfektion af qvarlåtenskapen efter i lungsot afliden person och till bestämmelser om de vilkor, under hvilka ersättning för dylik desinfektion må kunna af statskassan lemnas.»

Motionären framhåller, att lungsotens snabba utbredning bland vårt folk innebär en så stor fara, att det torde vara på tid, att allvarliga åtgärder vidtagas till hämmande af dess förödande verkningar; han påvisar vidare, att inga lagbestämmelser finnas mot lungsots spridning, oaktadt vetenskapen till fullo bevisat denna sjukdoms smittosamhet, och påyrkar därför slutligen lagstadgadt planmessigt motarbetande af lungsoten. Han tilltror sig visserligen ej att kunna anvisa bästa vägen till detta mål, men

har dock ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet på den viktiga frågan.

Det förhållandet, att kvarlåtenskap efter i lungdot afliden person ofta försäljes till allmänheten på offentlig auktion, hvarigenom smittan sprides, har synts motionären gifva anvisning på en utgångspunkt för ett planmessigt bekämpande af lungdoten, och detta är desinfektion af sådan kvarlåtenskap. Han ifrågasätter därför dylik desinfektions påbudande i lag. Ett sådant lagstadgande föranleder emellertid kostnader, hvilka måste bestridas antingen af sterbhuset, kommunen eller staten. Det förut genom kostnaderna för en måhända långvarig sjukvård hårdt betungade sterbhuset anser han lika litet som kommunerna (i allmänhet de svagaste och fattigaste) böra vidkännas dessa kostnader. Derfor skall enligt motionärens mening ersättning för sådana kostnader lemnas af statskassan.

Åren 1898 och 1899 har herr Johannes Nilsson i Sorröd i Andra Kammaren väckt motioner, innehållande yrkanden på skrivelser till Kongl. Maj:t att låta utarbета förslag till vissa i motionerna angifna lagbestämmelser mot lungdotssmittans spridning. I 1898 års motion (n:o 42) begär han, »att Riksdagen ville besluta att i underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla om bestämmelser om förbud mot försäljning å auktion eller spridning på annat sätt af kläder, möbler m. m. efter personer, som aflidit af lungdot, förrän fullständig desinfektion derå blifvit verkställd», och i motionen af 1899 (n:o 184), »att Riksdagen i underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes, efter medicinalstyrelsens hörande, låta utarbета ett förslag om bestämmelser vid försäljning å auktion eller på annat sätt spridning af i lungdot afliden persons tillhörigheter, så att det, helsovådliga härigenom undviktes och smittoämnen icke uppsåtligen spridas».

1898 års tillfälliga utskott n:o 3 sade sig varmt uppfatta motionens behjertansvärda syfte, men trodde, att åtgärder i detta syfte redan igångsatts på flera ställen i landet på grund deraf, att vår nuvarande helsovårdsstadga berättigar vederbörande att föranstalta om smittrening och andra åtgärder i samma riktning. Utskottet ansåg dock, att tillräckliga förutsättningar på många orter saknas för de föreslagna bestämmelsernas tillämpande. Till sist uttalade utskottet emellertid den förhoppning, att Kongl. Maj:t i en snar framtid, efter att hafva låtit utreda, huru tuberkulörens utbredning kraftigast skall kunna motarbetas, för Riksdagen komme att framlägga

förslag i detta hänseende, hvarefter utskottet dock hemställde, att Andra Kam-maren ville för sin del besluta, att motionen för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, hvilket ock blef Andra Kammarens be-lut.

År 1899 påpekade utskottet, att motionären ändrat sin motion så, att nu ej yrkades *förbud* mot försäljning eller spridning af lungsigtigets efter-lemnade effekter, utan endast anhölls om utarbetande af *förslag* till be-stämmelser för hvad i ifrågavarande hänseende skulle kunna göras. I första hand begärdes utredning, och härutinnan ansåge utskottet skäligt att gå motionärens önskan till mötes. Vanligaste sättet för lungshotens sprid-ning är ju, att de lungtuberkulösas upphostningar intorka på kläder, möbler och andra föremål och sedan genom nötning blandas med dammet, som derefter inandas af friska menniskor, hvilka derigenom smittas. Tuberkel-smitta sprides emellertid äfven derigenom, att friska personer inflytta i lägenheter, som af tuberkelsjuka nedsmittats, innan dessa lägenheter smitt-renats, att förorenade effekter af ännu lefvande lungshotssjuka personer öfvergå i annans ego, att födoämnen, som innehålla tuberkelbaciller, förtäras, innan dessa blifvit dödade o. s. v. Utskottet hade önskat, att äfven sådana orsaker till tuberkulosens spridning blifvit i motionen beaktade. Utskottet uttryckte dock den förhoppningen, att, om Kongl. Maj:t komme att taga den af motionären omnämnda saken i öfvervägande, Kongl. Maj:t ej skulle låta utredningen stanna dervid, utan äfven låta utreda, på hvilka andra sätt tuberkulosens utbredning bäst skulle kunna motarbetas. Både Konung och Riksdag hade visat sig lifligt behjerta, att hvad som *kan* göras också *bör* göras för att motarbeta den förfärliga sjukdomen. Utskottet hemställde till sist, att Andra Kam-maren måtte för sin del besluta, »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda hvad som skulle kunna göras för att förhindra, att tuberkulos utbredes efter i sådan sjukdom aflidne personer, derigenom att deras nedsmittade tillhörig-heter spridas bland allmänheten; och att Kongl. Maj:t sedan till Riksdagen täcktes framlägga förslag till bestämmelser i nämnda syfte».

Andra Kam-maren beslutade i enlighet härmed.

Första Kam-marens tillfälliga utskott, som fann frågan synnerligen beaktansvärd, erinrade dock om vissa svårigheter vid verkställandet af den ifrågasatta åtgärden och föreslog, att Första Kam-maren icke måtte bi-träda Andra Kam-marens beslut. Vid votering segrade detta utskottets förslag med endast en rösts öfvervigt, och frågan förföll för den gången.

Ehuru lungsot varit känd sedan allra äldsta tider och man naturligtvis gjort allt för dess bekämpande, fortfar denna förfärliga sjukdom dock ännu alltjemt att vara ett folkens gissel och utgör särskildt för vårt land en verklig nationalfara. I vissa trakter af landet är man ytterligt rädd för lungsotssmittan och söker sjelfmant vidtaga alla möjliga skyddsåtgärder mot densamma, under det att man deremot på andra håll visar en förundransvärd likgiltighet och lojhet för denna angelägenhet. Under långa tider torde nog åtskilliga epidemier, såsom kolera, koppor och andra, hafva helt och hållet undandragit lungsoten, som har ett mera smygande förlopp, den allmänna uppmärksamheten, och detta fastän sistnämnda sjukdom årligen kräffer flera offer än någon af de förut nämnda farsoterna på en gång borttryckt. Lungsotens förmenta egenskap att under alla förhållanden vara obotlig har säkerligen ock bidragit till att man ej vidtagit åtgärder mot densamma, och detta torde förklara det sakförhållandet, att sjukdomen ej finnes uttryckligen och särskildt nämnd i vår helsovårdsstadga, hvars föreskrifter mot smittosamma sjukdomar i allmänhet dock till en del torde kunna tillämpas äfven på lungsot, men ej medgifva ett så allvarligt och kraftigt ingripande som önskligt vore. I senare tid, och särskildt sedan tuberkelbacillen på 1880-talet upptäckts, har man emellertid öfverallt på allvar tagit i tu med tuberkelsjukdomarne. Konung och Riksdag hafva här i landet vidtagit mycket kraftiga åtgärder till sjukdomens bekämpande genom inrättande af storartade sanatorier, hvarest den rationellaste vård lemnas de redan af sjukdomen angripna. Tyvärr torde nog dessa dyrbara sanatorier snart visa sig otillräckliga att rymma det stora antalet lungsotspatienter. Genom inrättandet af dessa sanatorier har man dock säkerligen slagit in på en riktig väg, då det gäller *sjukvården*. Till förebyggande af sjukdomens *spridning* har man ännu ej gjort mycket, och det som gjorts har uträttats på enskildes eller kommuners initiativ. Utskottet anser, i enlighet med uttalanden af flere bland vårt och andra lands förnämsta auktoriteter på läkarevetenskapens område, att trångboddhet, inneboende i osunda, fuktiga och solfattiga bostäder, inandning af förskämd luft, otjenlig och otillräcklig föda, bruk af berusande drycker, kroppslig och andlig öfveransträngning m. m. äro egnade att försvaga motståndskraften och öka mottagligheten för sjukdomen. Det är likaledes otvifvelaktigt, att de sedan urminnes tider för lungsotssjukes behandling använda naturliga och enkla medlen: ren luft, stärkande föda, väl afpassad hvila och kroppsrörelse, bad m. m. äfven äro de bästa medel att förekomma lungsotssmitta. I öfverensstämmelse med den gamla väl kända regeln: »bättre förekomma än bota», torde våra statsmagter och kommunalmyndigheter här hafva ett vidsträckt fält för välsignelsebringande verksamhet. Ett af de bästa hitills

praktiserade sätt att förebygga lungssmittans spridning torde vara desinfektion af de lungsigtiges effekter och framför allt af deras bostäder, och fastän nu förevarande motion i så måtto synes utskottet ofullständig, att i densamma endast talas om »verksam desinfektion af qvarlåtenskapen efter i lungssot afliden person», torde detta ej utgöra något hinder för att beslut fattas i enlighet med motionärens yrkande. Ty i likhet med 1899 års utskott tror äfven det nuvarande, att, om Riksdagen beslutar en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om frågans undersökning, Kongl. Maj:t skall i det allmännas intresse söka åstadkomma utredning icke blott i ifrågavarande hänseende, utan äfven om hvad i öfrigt vore af nöden att förordna i tuberkulosfrågan.

En lag angående tuberkelsjukdomarne är sedan den 1 januari i år gällande i vårt broderland Norge.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet, det Andra Kammarerna måtte för sin del besluta,

att Riksdagen i skrivelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruledes verksam desinfektion af qvarlåtenskapen efter i lungssot afliden person skall kunna åstadkommas, så ock på hvilka vilkor ersättning för dylik desinfektion må kunna af statsmedel utbetalas; och att Kongl. Maj:t sedan för Riksdagen ville framlägga förslag till bestämmelser i nämnda syfte.

Stockholm den 14 februari 1901.

På utskottets vägnar:

JULIUS CENTERWALL.